

Megjelenik mindennap a délutáni órákban.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 ft, félre 6 ft, évnegyedre 3 ft o. é.

Szerkesztői szállás: belső-tordautca 122. sz. Kiadó-hivatal: A tanácsház mellett, az emelet hátsó részében.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Hirdetési díj: 81 hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj. — Hirdetések felvételnek: Helyben: a kiadó-hivatalban és Demjen László könyvkereskedésében. Pesten: Zeisler M. (Király-utca 60. sz.) Bécsben: Haasensteint és Vogler-nél (Neuer-Markt 11. sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.) Rudolf Mosso off. Zeitungs-Agent

Nyiteltéri cikkek: sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők. — Előfizetéseket s hirdetési díjak a vidékről a szerkesztőséghez, helyben a kiadó-hivatalhoz küldendők be.

Lapszemle.

A „Reform“ visszaemlékezik a Hohenwarth kormány keletkezésére. Megelőzte ezt a francia-porosz háború, mely anyaméhe. Mi semlegesek maradtunk a dynasztikus érdek, a diplomatiavasság, a magyar táblabíró politika, és az antiszláv féltékenység miatt. Félünk a panslavizmustól, a pangermanizmus veszélyére nem gondoltunk, Potoczi győzelem ittas oppositívóval állt szemben. Az alkotmányhüeknek a delegációk sem kellett. Marburgban ki akarák keblezni Gallicziát, Dalmatiát, hogy a többi német tartományokkal a némethez fűződjenek. Tircert, Figuly, Carneri evvel sem elégedtek meg, német nemz. pártot alakítottak. Hiába keletkezett egy csekély reactio, az „oszlák párt.“ Az államférfiak látták a veszélyt; a csehek remegtek; az ultramontánok félték a porosz császártól; Beust s Andrászi tudtán kívül így keletkezett a Hohenwarthminiszterium. A monarchia most ingóbb, mint valaha. Most benső kór rongosítja élet-szerveit, oka a múlt háboruban való semlegesség. Hohenwarth a németek szakadarságát akarja meghusítani. Beust a Presseben fenyegeti őket, hogy magukra hagyja, de a németek nem akarják a dualismust, mint Grácban kijelenték, hanem a suprematiát. Bécsben adnak most új irányt a politikának, melyet a pártok meghusíthatnak. A mostani viszonyokat csak az idő gyógyíthatja meg.

A „P. Lloyd“ az ifjú Milán szerb fejedelem utazását Livadiába, most, midő a panslavizmus Ausztriában fejté felemelő, különösnek találja. Az orosz consul körül csoportosultak Belgrádban a panslavizmus ábrándos vagy érdekevezérelt hősei, hogy pártjokat a szerb gyűlésben, orosz pénzzel, többségre emeljék. A déli szlávok számára Montenegróban orosz költségen lap alapított; Cetinje az összeesküvések fészke képezi orosz zsoldban a törökök ellen. Látogatás, igaz, nem jelent ugyan még dac- és védszöveget, mindenesetre azonban consulunk kötelem leend az utazás céljáról kellő tudósítást szerezni és nyújtani.

A „P. Napló“ szerint a Rakovicán történtek Ujvidéken ismétlődnek. Az állam ellen demonstráltak. Tárnya egy esküdtsek által elítélt volt. Hol ez demokrati- kus alapon áll, ott nyilatkoztak a suverain nemzet itélete, mely ellen szenvedélyre fellebezni nem szabad. Az idő nincs roszul választva; Ausztriában a conservatívek épen most ápolják a forradalmat. A szlávok elérték, hogy minden szem rája fordul; így volt 20 év előtt is; az absolutizmus a szlávok küzdelmeihez fűzi datumát. A néptömegek szenvedélyre való hivatkozással nem oldatnak meg alkotmány fejlődések. A magyar nemzetiségi törvény gyöngeségünknek rovatik fel; ha egyenjoguságról beszélünk, doctrinaireknak gunyoltunk. Scrupulósusok vagyunk államok betöltésénél, Odaadtunk Horvátországnak a határvidéket, Tótországot, odaadjuk a tengerpartot, Dalmatiát. Az eredmény hogy bennünket, „magyar rablóknak“ szidnak; demonstrálnak az esküdtsek ellen. A csehek nagylelkűségétől függ az alkotmányos kormányzati kiegyezés; Bécsben ostromállapattal visszalöki az alk. fejlődést, hasonlóképp a csehek visszautasítása Prágában, kivételes helyzettel. A magyar kormány álljon a törvény alapján — szigorúan.

A képviselőház pénzügyi bizottságából.

Pest, október 24.

A pénzügyi bizottság folytatván a pénzügyminiszter rendkívüli költségvetésének tárgyalását, a „bányászati s pénzverde“ cím alatt a diósgyőri közhányai beruházásokra előirányzott 40,000 forintot megszavazta, szintén megszavaztatott a szilvölgyinek 255,400 ft azon változtatással azonban, hogy e rovát 9 s 10 tételében „templom építés s lelkészlak“ helyett „iskola s imaház“ vétessek. — A mármaros kerület sőtormelésére 154,500 forintot szavazott meg; erdélyi sőtanyákra 91,003 ft, a selmeczi kohászati alapnak 23,500 ft, a nagy-bányainak ugyanezen célra 25,500 ft; a selmeczbányai vasút kiépítésére 380,000 forintot; több bányának rézbánya művelés alá vételére 61,800 forintot. — Államerdőknek építkezése, beruházások egyéb rendkívüli kiadásokra 1.964,889 frtnyi tétel tárgyalásánál a bizottság 194 tételt keresztlvizsgált s tárgyalásának eredményeként a következőkben állapodott meg: A bizottság meggyőződött arról, hogy az államerdők megvédése, czélszerű s az eddiginél nagyobb mérvbeni hasznosítását tekintetbe véve, az előirányzott rendkívüli kiadások legnagyobb részét szükségesnek találja ugyan, de tekintve az 1872-ik évi költségvetésben mutatkozó súlyos deficitet, e beruházások egy részét elhalasztandónak véli annál is inkább, miután részint helyenként a szükséges munkaerő hiánya, részint pedig az idők viszontagságai s egyéb akadályok a tervezett beruházások létesítését egész mértékben talán meg sem engednék, az előirányzott összegnél a háznak nagy törlést fog javaslatba hozni, s pedig 1.964,889 ft helyett egy milliót fog megszavazásra ajánlani.

A budai államnyomdbi rendkívüli szükségletére és pedig építkezésekre felvett 150,000 ft töröltetett, hasonlóan az aradi pénzügyigazgatóságnak új épületre előirányzott 60,000 ft; a pécsi államépületek javítására felvett 15,000 ft megszavaztatott. — A budai vízivá-

rosban építendő kincstár épületre előirányzott 20,000 ft töröltetett; a budai országház nagyobbitására előirányzott 200,000 frtnyi tétel megvitatása a közmunka s közlekedési miniszter rendkívüli költségvetésébe tételtet át.

A vajda-hunyadi vár helyreállítására 100,000 ft van előirányozva, a bizottság azonban a miniszteről kért fölvilágosításból belátta, hogy e vár teljes helyreállítása egy milliónál többet vesz igénybe, tekintve másrésztől zilált pénzvisszonyainkat s ez évi nagy deficitünket, e tétel tárgyalását későbbre halasztotta, s egyelőre csak 50,000 forintot szavazott meg. — Gömöri vasutak építésére előirányzott egy millió — s az „előleg vasuti biztosításokra“ előirányzott 10 millió megszavaztatott.

Megszavaztatott még a pesti tűzoltó-egylet segélyezésére 10,000 ft, a határvidék polgárosítása folytán rendelkezési állapotba helyezendő közegek illetménye 26,000 ft; a Ferencz-csatorna végleges kiépítésére 500,000 ft; a gyárak s vasutak tisztá jövedelme és szükséglete közötti különbség fedezésére 999,000 forint, ez utóbbi összeg azonban a rend. költségvetésbe tételtet át.

A „Kol. Közl.“ eredeti távsürgönye.

Bécs. Az „Oest. Journ.“ írja: Bár a császár még nem határozott, de a kiegyezés feladatott. A Hohenwarth-kormány lemondása várható.

Cseh lapok a declaratiós alapra visszatérést jósolgták. A csehek nem mennek a Reichsrathba.

Páris. Abdelkader ideérkezett. A kormány nevezetes állomást ad neki Algirban. Napoleon herczeg Ajaccióban heves beszédet tartott, a népre hivatkozást sürgeti. Grenobleben az utasok gorombán bántalmazták a herczeget.

Róma. Cialdini nincs politikai küldetéssel Spanyolhonban; az iberiai unio előkészítéséről szóló hírek — kacsák.

Legújabb táviratok.

Bécs, oct. 25. A „N. fr. Presse“ eme hiteles közleményt hozza: A császár meghagyására Hehenwart Clam és Rieger közt folyt tanácskozások eredménytelenek voltak, minthogy a cseh vezérek a leiratnak a közös és a magyar miniszterium kifogásai szerint tett minden módosítás ellen tiltakoznak. Hohenwarth erre kijelentette, hogy ő a leirati javaslatot nem módosíthatja s kötvé váu a csehekkel történt megállapodásaihoz. A császár a módosítás mellett döntött, mire Hohenwarth elbocsátását kérte s ennek megadása iránt nem lehet kétség. — Egy átmeneti miniszterium, Kellersperg Adolf cseh helytartóval élén, valószínű.

Bécs, okt. 25. Az „Oesterr. Jour.“ „Andrási király“ feliratu vezércikkében constatálja, miszerint a Hohenwart-miniszterium a foederalizmus által csak a dualismust akarta megbuktatni. — Legelőbb is Magyarország tulsulya Ausztria fölött a kellő mértékre szállított volna le, majd a cislajthániai szláv törzsek kielégítése megfelelő mozgalmat vont volna maga után Magyarországon, mire aztán egy foederalistikus egyetemes Ausztria jött volna létre. — A német párt doctrinarismusa azonban annyira örült volt, hogy nem látta be Hohenwart centralistikus szándékait, azért hagyhatta vissza Andrási oszlák testben a karót. — A szláv mozgalm Magyarországról rovására nem sokára más alakot ölt magára és fenyegető irányt veend; még érzékenyebb bűnhődés éri pedig a birodalmi kancelláriát.

Prága, okt. 25. A „Politik“ szerint a cseh vezérek azon írásbeli nyilatkozatot tették, hogy ők a leirat módosításait el nem fogadják. Hohenwart átnyújtotta a választ a császárnak.

Zágráb, okt. 25. A szluini határozatban Si-chelburg s Marienthal kivételével mindennütt rögtön itélő tszék állítottott fel a felkelés bünténye miatt.

Lipce, oct. 25. A social-democraták arra hívják fel a kormányt, hogy a hadi kártérítés egy részét Lassale-féle termelő-társulatok állítására fordítsa.

Páris, okt. 25. A „Journal des Debats“ Beust ama körjegyzékének szövegét közli, mely a gasteini és salzburgi találkozásokról vonatkozik.

Berlin, oct. 25. A birodalmi gyűlés a Franciaországgal kötött egyezményt első és második olvasásban elfogadta, miután Bismarck kinyilatkoztatja, hogy ezen departementok odahagyásának megengedésével Franciaország consolidálása megkönnyebbítették és a megszálva maradó országrészek elegendő kezességet nyújtanak. A területi követelésre vonatkozólag — a luxemburgi határon némely helységeknek és egy nagy ipar-telepnek visszaadása tekintetében Franciaország reklamációját elvetett.

Az orosz hadügyi reform.

Az orosz vezér-lapok hosszabb cikkekben szellőztetik az ottani hadügyi reform javaslatokat, melyek felett most, miután a szakértő bizottságok tárgyalásain keresz-

tül mentek, véglegesen az államtanács fog határozni.

A hadügyér javaslatára szerint Oroszország eddigi hadszervezete mellett a birodalom nyugati határain csak 783,000 embert és 1575 ágyut birt összpontosítani, s levonván ebből a tengerpartok és a határok ótmára megkivántató hadtesteket, az ellenség hadseregei ellen csak 600,000-nyi haderőt indítani képes. A hadügyér új javaslatára szerint Oroszországnak, hogy egy komoly európai háboruban részt vehessen, szüksége van — 1.234,460 főnyi mozgó tábori hadseregére és 2488 ágyura. A gyalogság 71 hadosztályból és 6 vadasz dandárból fog állani nem számítván a nem rendes hadsereget a nemzetőrséget belső tartományi, kaukasszi és ázsiai haderőt. Béke idejében a rendes orosz európai hadsereg 807,707 emberből fog állani — ezek közt 34,707 főtszít, — mely háboru esetében azonnal 1.852,000-re emelkedő.

Az összes zászlóaljok száma 2129-re tétetik. A lovasság 606 századból (109,000) ember) a tüzérség 2574 ágyúból (81,800 ember) a mérnöki kar 19,000 emberből álland. A doni kozákok európai háboru esetére 66 lovas ezredet és 14 lovas üteget, azaz 64,000 embert és 116 ágyut kötelesek kiállítani.

Az 1.852,000 rendes mozgó haderőből a kaukasszi hadsereg 161,211 közkatona és altiszt s 4071 főtszít esik.

Ha ezen hadsereghez még a nem rendes hadcsapatok és a 338,000-re tervezett honvédség számítottatik, akkor Oroszország a „Moszkov Viedomosti“ megjegyzése szerint egy európai coalitio esetében 2 1/2 milliónyi haderővel fog rendelkezni.

Ez — mondja a nevezett lap — óriási leverő létszám, de nem új, mert ilyen hadereje volt már az orosz nemzetnek a keleti háboru végén. A külbmség abban van, hogy a krími háboru alatt ezen erő be nem volt gyakorolva, a jövendőbeli azonban teljesen iskolázva lesz, mely hadi mesterségét jól fogja érteni.

Ezen összevont adatokból lehet átlátni, hogy az orosz hadügyeknek, midőn illető tervének összeállításán dolgozott, 3 lehetőség lebegett szeméi előtt: egy egyszerű korlátolt háboru, egy európai háboru és egy európai orosz ellenes coalitio, s ezek szerint a hadsereg létszámának fokozatai is ki vannak mérve.

Egyébiránt megjegyzést érdemel azon körülmény, hogy a fennebbi számok csak a pétérvári hadügyminiszterium reformjavaslatában foglaltatnak s az államtanács által még nincsenek elfogadva.

Megemlítendőnek tartjuk végtére a bizottságok abbéli javaslatát, miszerint azon katonáknál, kik irni és olvasni tudnak, a tényleges szolgálati idő egy évvel rövidebb legyen mint a többieknek. Ezen rendszabály által akarják a népet gyermekeinek iskoláztatására serkenteni.

A gymnásiumi s egyéb közép iskolai tanulók és egyetemi hallgatókra vonatkozólag a szakbizottságok azt hozták javaslatba, hogy ezek ugyan 21 éves koruk leltével mint a többiek esnek ujonczos alá mindazonáltal, hogy az előbbiek csak 22 éves koruk leltelte után, az utóbbiak pedig csak akkor, midőn már a 27 éves kort meghatadták, a hadsereghez behívdók volnának. Ez által időt akarnak nekik hagyni tanulmányaiknak félbeszakítás nélküli befejezésére.

Panszláv combinatio.

A prágai „Correspondanze Slave“-nak a következőket írják Belgrádból: A csek kérdés élenként érdekli az itteni szerbeket. A csek kívánságokat ellenző csek-párti nyilatkozat világot vetett a magyarok önző törekvésére. Ezek nemsokára a nemzeti pártfőredekkel együtt elszigetelve fognak állani s maguk ellen felzudítják a kelet szláv népeit. Ők megérik majd a szomorú következményeket, melyeket ezen tettük Magyarországról szláv és román nemzetiségei sorában szülni fog. E gögös és vak önzésnek előbb utóbb az lesz a vége, hogy Árpád ivadéka elvészendik azon szép helyzetet, melybe akkor jutottak, midőn a magyarországi szlávok legnagyobb része még mély álomba volt merülve. Ezen szláv törzsek egyik a másik után ébrednek fel álmukból, s jelennek meg, hogy visszaköveteljék régi jogaikat. Akarva vagy nem akarva követeléseiket teljesíteni avagy pedig oly harcztot ellenük kezdeni, melyben Magyarország és az egész birodalom létezése kockára volna téve. Ezen államnak csak az adhat szilárd alapot, ha az összes nagyobb nemzetiségek egyenlő nemzeti és poliikai jogok védpajza alatt fognak állani. Ausztria lehető jövője nem lehet más, mint teljes nivellirozás, vagy tökéletes szakadás. Ez jól fogta fel gróf Hohenwarth, s Ausztria őszinte barátjai neki ehhez csak szerencsét kívánhatnak.

Granville a külpolitikáról.

A parlament szünletése alatt a kabinet tagjainak minden szavát feszült érdekltséggel hallgatja az angol közönség; nem csoda tehát, hogy Granville lord, a külügyek miniszterének egy beszéde, melyet a manchesteri reform-club bankettjén tartott, az összes angol sajtót foglalkodtatja. Ránk nézve különösen az bir érdekel, mit a lord saját szakmájáról a külügyekről mond:

Nem hiszem, hogy lett volna valakinek panasza a külügyek vezetése ellen, míg a boldogult Clarendon

lord állott annak élén. Én követem őt e hivatalban; nem volna helyén itt megemlékezni azon fájdalmas tapasztalásokról, melyeket hivatalnokoskodásom első kilencz havában tettem és nem is tartok igényt másra, mint annak elismerésére, hogy én becsületesen és határozottan követtem a külpolitika azon nagy elveit, melyeket az összes kabinet a parlament és az ország hozzájárulásával magáévá tett és melyek abban állanak, hogy hazánk becsületét és méltóságát megóvjuk, de vak szenvedélyvel e két dolog következményeit tul ne becsüljük.

Azon idő alatt mindnyájan nagy elnözéssel viselkedtek irányomban; kritizáltak engemet is, mint más hasonló állásban levő személyeket, de azon férfiu, ki mások roszalása miatt nem teszi azt, a mit jónak tart, nem ér fagra-rast sem, és elégtételre szolgál, hogy azon nagy férfiek közül, kik a külügyek élén állottak, egyik sem maradt menten minden kritikától. Önök bizonyosan még emlékszenek, hogy Canning jobb szónoklatai azok, melyeket azért tartott, hogy magát azon vád ellen megvédje, mintha a szent szövetség szolgálatában állana; aztán, hogy Palmerston a parlamentben és azon kívül folyton arról vádoltatott, hogy orosz befolyás alatt áll; hogy Aberdeen lordot egy nagy lap azzal vádolta, hogy Oroszországtól meg van vesztegetve; a mi pedig Clarendon lordot illeti, kormánya azért bukott, mert a lord nem olvasott el néhány egygüü levelet, melyet néhány egygüü francia ezredes írt és melyet azután a conservatív párt sem vett tekintetbe, miután annak alapján jutott volt kormányra.

A mi viszonyunkat Amerikához illeti, legérthetőbben szól a washingtoni szerződés. Anglia egy részt segíti a chicagói szerencsétleneket, mintha saját fiait volnának, míg Amerika másrészt kezét fogott Angliával, midőn nem rég Kanadában egy új féni betöréstől kellett félnünk. Én akkor azonnal táviratoztam Fish amerikai államtitkárnak és ez már másnap tudatta velem, hogy a kormány kiadta a szükséges legszigorubb parancsokat. A mint azóta értesültünk, e rendeleteknek volt is foganatja és így e nevétséges és gonosz támadást tőlünk az amerikaiak tartották távol.

Ha még valamiről kellene beszélnem, azon befolyást említhetném, melyet példánk által nemzetközi kérdésekben gyakorolunk. Mily nagy sulyal fog egy későbbi angol kormány a barátságos kiegyezkedés elvére mutathatni, ha oly nagy nemzet, mint az amerikai egyesült államok is magáévá tette azt és mindkét birodalom magasztos példáját adá annak, hogy lebet kikerülni igen egyszerű és becsületes módon nagy és vészteljes háborukat.

Gambetta manifestuma.

Haute-Marne departement egyik ujan választott tanácsosa Cornil, felszólította Gambettát, nyilatkoznék a közelebb történt választásokról és azon irányról, melyet a democrata tagoknak követniök kell a departementalis tanácsokban. Gambetta erre folyó hó 16-áról a következő tartalmu levélben felelt:

A választások, melyek a köztársaság egész területén legközelebb mentek végre, több szempontból tekintendők, ha tökéletesen fel akarjuk fogni azoknak jellegét és fontosságát. Az első és legfontosabb szempont, hogy ezek politikai választások voltak. Az ország kifárasztva a monarchikus fondorkodások által s boszankodva, hogy a nemzetgyűlés tekintetbe sem veszi akaratának apr. 30-án és jul. 2-án tett nyilvánítását, még egy izben meg akarta mutatni, hogy szilárdul ragaszkodik a köztársasághoz. Második szempont, hogy a reactio által óhajtott és előidézett eme választások, a köztársaságiak előnyére ütöttek ki. Harmadik szempont pedig, hogy e választások egyszerűs mind tökéletesen democratikusak.

En ezoknál fogva a democraticus tanácsotagok magatartására nézve ugy vélekedem, hogy az általános politika terétől szigorúan távol kellene magukat tartaniok, s oda törekedniök, hogy a közigazgatást teljesen elkülönítsék a politikától; nem szabad összezavarniök az illetékességeket s a departementalis tanácsokat kicsinyben törvényhozó testületekké változtatni. Én tehát részemről sem a versaillesi nemzetgyűlés feloszlatását, sem a köztársaság proclamálását nem követelném, sem bármely más általános politikai intézkedést nem sürgetnék, de minden erőmet a közigazgatás és helyi érdekek terére összpontosítanám. . . .

A mi választottainknak alapos vizsgálatokat kell követelniök és tenni ömaguknak is a lakosság helyzete, felosztása, fejlődése vagyoni állása, segédforrásai és nyomorai fölött; mindenek előtt pedig a kozoktatás ügyét kell elővenniök, felszámítaniök a létező iskolákat, azok minő karban lételet s kijelölni mindazon reformokat, melyeket e kérdés igényel; hasonlóan hü képet kell nyujtanianok a departement közigazdasági helyzetéről; részletesen leírniök a különböző rangu birtokosok és földmivesek helyzetét, kimutatniök, minő javítások eszközölhetők hitel vagy tudomány által a földmivelő nép sorsán; ezenkívül hü képet kell nyujtanianok departementiok ipar-állásáról is, kijelvtén mind a munkások, mind a munkaadók érdekeit és szükségleteit, kimutatást kell összeállítanianok a departement bevételeiről s kiadásairól, tanulmányozni adozó erejét, elemezniök a különböző adók

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.